

Postimees 11.11.1938

Juudi sünagoogid Saksamaal leekides

Purustatakse ja süüdatakse juudi ärisid. Waimustatud rahwahulgad waatawad tulemöllu pealt. 5000 juuti areteeritud. Relwakeeld „mitteaerialastele“.

Pariisi atentaadi tagajärjed

Münchenist, 11. nov. (Reuter) Neljapäewa hommikul puhkesid siin juudiwastased rahutused. Hulk juudi ärisid purustati ja süüdati Hitleri wana kaardiwäe mundris liikmete poolt, kes pühitsewad 1923. aasta mässupäewa. Juudiwastane aksioon on protestiks von Rathi mahalaskmisele Pariisis. Politsei ja tuletõrjeüksused on alarmeeritud korra jaluleseadmiseks ja tulikahjude kustutamiseks. Äride purustamine jätkub waimustatud rahvahulkade juuresolekul.

Berliinist teatab Reuter: Berliini lääneosas on süüdatud 2 sünagoogi. Tulikahjud on ilmselt organiseeritud. Ka teistest linnadest teatatakse tulikahjustest. Juutide wastu, kelle juurest leitakse relwi, wõetakse tarwitusele drastilisi abinõusid. Sisselöödud akendele kleebitakse plakateid pealkirjadega nagu: "Führer. wabasta meid juudi nuhtlusest" jne. Hamburgis on meeoleolu weelgi ärewam. Mitte üksi äriaknaid ei lööda sisse, waid ka esimese ja teise korra aknaid asutistel, mis kuuluvad juutidele.

Berliini uulitsad on kaetud igasuguste esemetega, mis on wõetud juudi äridest. Hulk juudi äriomanikke on otsustanud sulgeda oma ärid ja ära oodata sündmuste edasist arengut. Kesklinnas asuwa suurima sünagoogi aknad on sisse löödud. Tugewad politseiüksused walwawad hoone ees juute mitte sisse lastes. Isikud, kes püüawad siindmuskochti pildistada, areteeritakse. Wiinis on wangistatud umbes 5000 juuti.

Wiinist teatab Reuter: Neljapäewa hommikul on umbes 500-pealise rahwahulga poolt korraldatud juudiwastasel meealwandel süüdatud üks juudi sünagoog. Sünagoog on täielikult maha põlenud. Wiini juudid ootawad Briti konsulaadi ees, et saada wäljasõiduwiisid, mille andmine katkestati neljapäewa hommikul. 2.sünagoogi on lastud õhku ja paljud süüdatud. Berliinis on 12-st sünagoogist maha põlenud 7.

Saksa politseiülem on awaldanud järgmise märkuse: Isikutel, keda peetakse Nürnbergi seaduste järgi juutideks, on keelatud igasuguse relwa kandmine. Wastasel korral nad paigutatakse koonduslaagritesse ja wõetakse kaitsewangistusse kuni 20 aastani.

Nagu pärust õhurünnakut...

Mida nägi Reuteri kirjasaatja

Berliinist teatab Reuter: Ringsõidul läbi Berliini moodsama linnaosa selgus, et sadade juudi äride aknad on purustatud. Paistab, et ei ole säästetud ühtegi akent. Kurfürstendamil walitseb olukord, nagu see wõiks olla pärast õhurünnakut wõi plahwatust. Prantsuse firma Citroeni suured waateaknad autodele on samuti lõhutud. Suured inimhulgad woolawad häwituspriirkondadesse, et näha oma silmaga sündmuste arenemist. Samuti liigub ringi lugematuid autosid uudishimulikega, tekitades kõikjal raskeid liiklemistakistusi.

Häwitustöö juudi äride kallal ei ole piirdunud peauulitsatega, waid kõrwaluulitsail on rünnatud juudi kauplusi. Paljudel juhtudel on juudi äride omanikud wõetud kaitsewangi, et kindlustada nende julgeolekut.

Pärastlõunal jätkusid akende purustamised Unter den Lindenil ja Friedrichstrassel. Politsei on kohal, kuid tegeleb peamiselt liiklemistakistuste ärahoidmisega.

Juudi äride waateakende lõhkumisega on tekitatud Berliinis kahju enam kui 250 000 Saksa marga wäärtuses. Siia juurde ei ole arwatud häwitustööd kaupluste sisemuses. Unter den Lindenil rüüstatud kaupluste hulgas on ka Fordi autode näitamise ruumid.

Martin Aufheuderi samanimelise juudi panga firma peaosanik wangistati neljapäeval. Teine peaosanik Emil Kremer ja ta naine panid neljapäeva hommikul toime enesetapmise. Panga aknad on purustatud ja pank ise on antud erilise komisjoni hoolde.

„Tulemas veelgi halwemat“

Hiljem teatab Reuter Berliinist: Neljapäeva pärastlõunal süüdati veel 2 sünagoogi. Seega on osaliselt wõi täielikult häwinud 9 sünagoogi 12-nest sünagoogist Berliinis.

Jutuajamisel välismaa ajakirjanikuga seletas üks SA-mees, et

neljapäewa õhtul ja reedel olewat oodata juutidel veelgi halwemaid sündmusi.

Ta seletas, et valmistatakse aktsioonile juutide wastu, kuid lausus: kõrgemad wõimud ei tea sellest loomulikult midagi ja meie kindlasti ei kannu seejuures mundrit.

Mitmes juudi majas on Pruunsärgid sisse tunginud, lõhkudes aknaid ja mööbleid, lõigates katki waipu ja aknaeesriideid, kiskudes lapsi woodist wälja ja sõimates korterielanikke.

Münchenis eksikombel on lõhutud mitu aarialaste äri. Peale juba warem nimetatud sünagoogi on purustatud veel suur sünagoog Treuchtlingenis. Frankfurdis Maini ääres purustati kõik juudi ärid juba warahommikul ja süüdati 3 juudi sünagoogi. Üht neist õnnestus päästa, kus tuli kustutati warakult, kuna 2 teist põlesid maha. Ka juudi hotell Frankfurthofi wastas sai purustamise ja rüüstamise osaliseks.

Palju juudi eramaju ja kõik juudi restoranid on rikutud.

Paljud juudid on politsei kaitse all, kuid mitmeid wõidakse kohata ka linnas wabalt ringi liikumas. Paistab, et ei rünnata isikuid, waid ainult nende warandust. Achenist ja teistest Reinimaa linnadest teatatakse samasugustest sündmustest. Wiinis on häwitatud kõik sünagoogid, wälja arwatud 1 linna tsentrumis. Kuuldub, et nad on kõik süüdatud süütepommidega.

Juutide areteerimine jätkub.

Areteeritakse kõik meessoost juudid alla 69 aasta wanuse, kes leitakse uulitsatel, trammides ja isegi majades, kus toimetatakse läbiotsimisi. Politseinikud koos SSmeestega teatasid, et mõned juudid on põgenenud Wiini lähedastesse metsadesse, et pääseda areteerimisest. Wangistatute arwu kohta ei ole awaldatud ametlikku teadaannet, kuid arwatakse, et nende arw on wähemalt 10.000. Kuuldawasti nad paigutatakse Austria uude koonduslaagrisse Mauthausenisse. Wahepeal kasutatakse areteeritud juute sünagoogide rusude kõrwaldamiseks. Nad on warustatud labidatega ja muude wajalikkude tööriistadega. Kuuldawasti on pärast meealewalduste algust Wiinis 22 juuti pannud toime enesetapmise.

Kogu Saksamaa rüüstamise wõimuses

Edasi teatab Reuter Berliinist: Kogu Saksamaal jätkub sünagoogide põletamine ja juudi kaupluste rüüstamine. Kaupluste rüüstamine on käimas Königsbergist kuni Saksa riigi edelapoolse nurgani. Berliini elanikkudele hästituntud Tautzienstrassel jälgisid rahwahulgad kübarate ja palitute wäljawiskamist kaubamajade akendest. On tehtud kindlaks palju juhtumeid, kus politsei ei takistanud rüüstamist, waid waatas rahulikult pealt. Propagandaministeeriumi wastutaw ametnik seletas Reuteri kirjasatjale, et tema ei tea kaupluste rüüstamisest midagi. Niisugust asja ei lase politsei sündida, tähendas ametnik. Kui talle wastati, et Berliinis on rüüstatud peaaegu igat juudile kuuluvat kauplust, ütles ametnik: Kui see wastab tõele, siis politsei käitumine on arusaamatu. Frankfurdis ei pääsenud ükski juudi kauplus rüüstamisest. Rünnati isegi eramajasid ja pilluti aknast mööblit wälja. Rüüstamisest pääsesid hospitalid ja kuulus juudi kolledzh, kuid endine Rothschildi pank häwitati täielikult ja wäärtusliku raamatukogu kõited rebiti puruks. Alles dr. Goebbelsi üleskutse awaldamine tegi Frankfurdis rüüstamisele lõpu. Küsimuse peale, kas wastab tõele kuuldus juutide wäljasaatmisest Saksamaalt, ütles propagandaministeeriumi ametnik Reuteri esindajale:

On wõimatu juute wälja saata, sest ükski maa ei taha neid wastu wõtta.

Bamberger ja Herz põleb

Leipzigist teatab DNB: Kolmapäewa õhtul puhkes tulekahju juudi äris Bamberger ja Herz. Juurdlusel on selgunud, et omanikud on tahtnud kasutada meealewaldusi juutide wastu. Nad. on kas isiklikult wõi

abiliste kaudu kaubamaja ise süüdanud, et sel kombel kätte saada kindlustussummat. Tõuke selleks andis ka kartus, et pärast Pariisi mörwa nad ei leia ostjaid oma kaupadele. Kaubamaja on täielikult maha põlenud. Tuletõrjujad said suure waewaga wältida teistes majades asuwate äride süttimist. Kaubamaja omanikud on wangistatud.

Goebbelsi üleskutse

Propagandaminister dr. Goebbels awaldas järgmise üleskutse: Saksa rahwa õigustatud ja arusaadaw pahameel saksa diplomaadi tapmise pärast Pariisis on möödunud ööl muretsenud endale õhku ulatuslikkudes aktsioonides. Paljudes linnades on teostatud kättemaksuaktsioone juudi äride ja ehituste wastu. Nüüd mina kutsun kogu rahwast waljult hoiduma edaspidistest meealewaldustest juutide wastu. Lõplik wastus juudi atentaadile Pariisis antakse seadusandlikul teel.

(foto)

Saatkonna-sekretär v. Rath

Pariisi Saksa saatkonnast, kes suri saadud haawadesse. Enne seda ülendas Hitler ta 1. järgu sekretäriks diplomaatlikus teenistuses.

(foto)

Juudi nooruk, kes sooritas atentaadi Saksa saatkonna sekretärile.

17-aastane juudi noormees Herschel Seibel Grynszpan, Pildistatud pärast atentaati Saksa saatkonna-sekretärile. Selle atentaadi tagajärjel nõuab Saksa ajakirjandus, endisest weelgi karmimaid abinõusid kõigi juutide wastu.